

Gebruikshandleiding selectieve lokval (lenteval) Aziatische hoornaar

Hoe ziet een lenteval eruit en hoe gebruik je hem?

Een lenteval is een afgesloten doos met in- en uitgangen. In deze doos doen we lokvloeistof. Er wordt gelokt op basis van geur.

De in- en uitgangen zijn een soort trechtertjes met een cirkelvormige opening op de tip en kleinere openingen op de schuine mantel van de trechter. De cirkelvormige opening op de tip is groot genoeg voor een Aziatische hoornaar, maar té klein voor een Europese hoornaar. De openingen op de mantel van de trechter bieden vrije in- en uitgang aan andere insecten, die kleiner zijn dan de Aziatische hoornaar.

Onderaan in de doos komt lokvloeistof. Je voorkomt dat insecten kunnen verdrinken door de lokstof af te schermen van de insecten in de val. Doe dit bijvoorbeeld met behulp van:

- een spons
- het plaatsen van een roostertje als tussenschot tussen vloeistof en vliegopening
- een wiekpot in de val
- absorberende kleikorrels

Controle minstens om de acht uur is noodzakelijk. Bij die controle open je de val voor alle nuttige insecten indien er geen koningin van de Aziatische hoornaar aanwezig is.

Bij aanwezigheid van een koningin Aziatische hoornaar kan je deze doden, bij voorkeur door deze in de diepvries te plaatsen. Plaats bij voorkeur de volledige val in de diepvries. Na enkele minuten is de hoornaar verdoofd en kan je eventuele andere insecten bevrijden uit de val zonder dat de hoornaar ontsnapt. Gebruik een vork om de hoornaar in een andere pot over te brengen, die je vervolgens enkele uren in de diepvries plaatst. Indien je diepvries heel klein is, kan je de val voor 30 min in de koelkast plaatsen (3°), waarna je de Aziatische hoornaar met een vork in een kleiner potje doet dat wel in de diepvries past.

Vervolgens kan je de val terug op de voorziene plaats zetten en de **lokstof** aanvullen, zodat de val actief blijft.

Heel onze val is erop gericht om Aziatische hoornaars te vangen én ook om alle andere gevangen insecten te kunnen sparen. We noemen onze vallen daarom 'selectief'.

Waar zet je best een lenteval?

Je plaatst de lenteval op een relatief open plek zodat de geur zich kan verspreiden, bij voorkeur in een bloemrijke omgeving (koninginnen in het voorjaar hebben een grote voorkeur voor bloesems van bijvoorbeeld dwergmispel). Zorg wel voor bescherming tegen zon en wind. De zon kan de val té heet maken en je lokvloeistof té snel doen verdampen. Teveel wind blaast je val dan gewoon weer omver.

Beschermen tegen zon en wind kan bijvoorbeeld met een stuk plaat of vloertegel bovenop je val. Leg daar dan nog een zware steen bovenop en die waait zeker niet meer om.

Lentevallen onderling, worden best zoveel mogelijk verspreid. Werd in jouw buurt vorig jaar een nest gespot, dan is de kans groot dat er koninginnen overwinterden. Dan is dat een goede plek voor lentevallen.

Maar een Aziatische hoornaar kan ook makkelijk één tot twee kilometer afleggen tijdens de vlucht. Ook zonder nest van vorig jaar in de buurt, kan je dus zeker helpen vangen. Het kan altijd dat je géén of zeer weinig Aziatische hoornaars zal vangen. Dat maakt je inspanning niet minder geapprecieerd. De koninginnen zaten er niet of ze hebben je val niet gevonden. Er is géén garantie.

Wanneer plaats je best een lenteval?

Koninginnen, die vorig jaar zijn uitgevlogen uit hun toenmalige nesten én daarna werden bevrucht, hielden zich tijdens de wintermaanden schuil in alle mogelijke hoekjes en spleetjes.

Ze worden wakker bij de eerste voldoende warme dagen, rond begin maart. Eerst komen ze op krachten en daarna gaan ze hard aan het werk om een nieuwe kolonie te stichten. Ze hebben nog geen werksters om ze te dienen. Ze staan nu helemaal alleen in voor:

1. voedselverzameling
2. de bouw van het eerste 'embryo nestje' ter grootte van een pingpongbal

In mei zijn de eerste werksters opgekweekt, en nemen ze voedselverzameling en nestopbouw over van de koningin. Op dat moment verlaat de koningin het nest niet meer en beperkt ze zich tot voortplanting. Daarna kan eventueel de wiekpotmethode gebruikt worden om nesten op te sporten, maar is de selectieve lokval niet meer zinvol.

Er wordt aangeraden om lentevallen te plaatsen in de periode 1 maart tot en met 31 mei, wat overeenkomt met de campagneperiode van 'Mijn Tuinlab'.

Het lokmiddel in je lenteval?

Een lenteval werkt op het principe dat Aziatische hoornaars op zoek gaan naar suiker. Die bieden we met zgn. lokvloeistof. Er bestaan voorgemaakte lokvloeistoffen (bv. 'trappit'), maar je kunt ook heel eenvoudig je eigen lokvloeistof maken:

- 1/3 suikeroplossing (500 g suiker in 1 l warm water oplossen door opwarmen, zonder te laten koken)
- 1/3 goedkope witte wijn
- 1/3 goedkoop blond bier

Eens aangemaakt, gaat lokvloeistof heel lang mee.

Hoornaars zijn dol op het suikerrijk goedje met alcohol, bijen iets minder. Prima, want we willen liever ook geen bijen in onze val!

Mijn tuinlab - een studie rond effectiviteit en bijvangst

Waarom meedoen?

- Deze studie levert belangrijke inzichten in de effectiviteit van lentevallen om de verspreiding van de Aziatische hoornaar tegen te gaan.
- Jouw deelname draagt bij aan de bescherming van de biodiversiteit.
- Jouw deelname levert ook bijkomend inzicht in het gedrag van de Aziatische hoornaar in Vlaanderen.
- Iedere individuele deelnemer draagt bij aan de dataset. Hoe meer gegevens, hoe beter. Wanneer er veel deelnemers zijn, zorgt dit voor een betere spreiding over Vlaanderen, wat de kwaliteit van de studie verhoogt.

Ook in het filmpje op <https://youtu.be/RPSOOu8jFsA/> kom je te weten waarom het belangrijk is om de lentevallen op te volgen en hoe dit vorig jaar in zijn werk ging.

Wat wordt verwacht?

- **Je registreert je éénmalig voor het project.** Hierbij duid je de locatie van je val aan en definieer je het type val. Het onderzoek loopt van 1 maart tot 31 mei 2025, maar ook een bijdrage voor een kortere periode is mogelijk.
- **Bij elke controle:**
 - Controleer welke soorten er in de val zijn terechtgekomen en het aantal. Gebruik hiervoor de app ObsIdentify. Zo komen je waarnemingen ook terecht in de databank van Waarnemingen en Vespa-Watch.
 - Registreer alle vangsten op MijnTuinlab (van alle soorten in de val en ook als de val leeg is!). Dit is heel belangrijk, zo kunnen we de *selectiviteit* van deze vallen beter onderzoeken.
 - Tref je een Aziatische hoornaar aan?
 - Plaats de val in de diepvries.
 - Na enkele minuten is de hoornaar verdoofd en kan je andere insecten bevrijden uit de val zonder dat de hoornaar ontsnapt.
 - Gebruik een vork om de hoornaar in een andere pot over te brengen, die je vervolgens enkele uren in de vriezer plaatst.
 - Plaats de val met geopend deksel buiten (bv. in de zon) zodat levende insecten worden vrijgelaten.
 - Plaats je val terug op de voorziene plaats en vul de lokstof aan zodat de val actief blijft.
- Verwijder je val na 31 mei. Bij het begin van de zomer verlaten de koninginnen van de Aziatische hoornaar niet langer hun nest, waardoor je ze dan niet meer kan vangen. Gebruik vanaf dan eventueel de wiekpotmethode om nesten op te sporen.
- Indien je jouw val zou verplaatsen registreer je hem als een nieuwe val met de nieuwe locatie.

Hoe doe je mee?

1. Registreer je éénmalig voor het project "Lentevallen Aziatische hoornaar" via [de registratiepagina](#) op de website <https://mijntuinlab.be/projects/>.
2. Registreer vervolgens de tellingen van je vangst bij voorkeur dagelijks tot minimaal 2 keer per week via [jouw dashboard op MijnTuinlab](#).

Wat zijn de resultaten?

Op de website https://projects.sadl.kuleuven.be/mijntuinlab/hoornaar_work/mapview.html kan je het kaartje met de spreiding van de vallen en de tussenstand van de vangsten van Aziatische hoornaar bekijken.

Op het einde van het seizoen worden alle data open beschikbaar gesteld. De resultaten van de vangsten in 2024 kan je bekijken op [het dashboard van Vespawatch](#) of op <https://zenodo.org/records/14244132>.

Bijkomende informatie over Aziatische hoornaars:

- Algemene informatie over de Aziatische hoornaar: <https://www.ecopedia.be/dieren/aziatische-hoornaar>
- Vespa-Watch: <https://vespawatch.be/mijn-tuinlab/>
- Agentschap voor Natuur en Bos (ANB): <https://www.natuurenbos.be/dossiers/aziatische-hoornaar>
- Verdelging Boortmeerbeek – milieudienst: milieudiesnt@boortmeerbeek.be of 015 51 11 45.